

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ І ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ» З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES PROFESSIONAL TRAINING TEACHERS AND SERVICE SPECIALISTS IN THE STUDY OF THE EDUCATIONAL COMPONENT "FOUNDATIONS DESIGNING AND MODELING" CONSIDERING REQUIREMENTS OF MODERN SOCIETY

У статті проаналізовано сучасний стан формування фахових компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування під час вивчення освітнього компонента «Основи проєктування та моделювання», адже в епоху інформаційно-високотехнологічного суспільства на першому місці має бути людина освічена і культурна, творча та ініціативна, з високим рівнем професіоналізму і мобільності, а головне, із прагненням навчатися протягом усього життя і перекваліфікуватись у нових умовах виробництва та освітнього процесу. Встановлено, що вивчення основ проєктування і моделювання дозволяє зорієнтувати здобувачів освіти не лише на пізнання і перетворення світу, на взаємодію із навколишнім середовищем, але і на проєктування нової реальності на основі сучасних концепцій, понять, методів і технологій художнього конструювання та моделювання, на формування свідомого педагога і фахівця із достатнім освітньо-культурним, творчим, комунікабельним, фаховим рівнем, який відповідав би вимогам національної освітньої системи і міжнародних стандартів та був конкурентоспроможним на ринку праці. Проведене дослідження дозволило сформуванню основні фахові компетентності, принципи організації та науково-обґрунтовані підходи під час навчання, ознаки інноваційного художньо-педагогічного освітнього середовища, мету і завдання дисципліни, особливості її викладання, які у поєднанні із застосуванням сучасних технологій навчання (інформаційно-комунікаційних, інтерактивних, проєктних тощо), дозволять досягти ефективних результатів у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування, а також сприятимуть всебічному розвитку здобувачів освіти, їхньому самоствердженню і самореалізації у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: фахові компетентності, освітній компонент, педагог професійного навчання, фахівець сфери обслуговування, проєктування, моделювання.

The article analyzes the current state of formation of professional competencies of future teachers of vocational training and service professionals in the study of the educational component "Fundamentals of design and modeling", after all, in the era of information and high-tech society in the first place should be educated and cultured, creative and enterprising, with a high level of professionalism and mobility, and most importantly, with the desire to learn throughout life and retrain in new conditions of production and educational process. It is established that the study of the basics of design and modeling allows students to focus not only on knowledge and transformation of the world, on interaction with the environment, but also to design a new reality based on modern concepts, concepts, methods and technologies of artistic design and modeling, to form a conscious teacher and specialist with a sufficient educational, cultural, creative, communicative, professional level, which would meet the requirements of the national educational system and international standards and be competitive in the labor market. The study allowed to form the main professional competencies, principles of organization and scientifically based approaches in the learning process, signs of innovative artistic and pedagogical educational environment, the purpose and objectives of the discipline, the peculiarities of its teaching, which in combination with the use of modern learning technologies (information and communication, interactive, project, etc.), will achieve effective results in the formation of professional competence of future teachers of vocational training and service specialists, and will promote the comprehensive development of students, their self-affirmation and self-realization in future professional activities.

Key words: professional competences, educational component, teacher of professional training, specialist in the field of service, design, modeling.

УДК 378.14
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/41/2.15>

Поліщук Н.В.,
докт. філос. наук,
доцент кафедри професійної освіти,
трудового навчання та технологій
Рівненського державного гуманітарного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У ХХІ столітті зі всіма його глобальними соціальними, політичними, технічними, інформаційно-високотехнологічними і науковими змінами потрібні кардинальні зміни і в освіті відповідно до тенденцій розвитку та запитів суспільства. Проте модернізація в освітній

системі наштовхується на труднощі і часто не встигає за змінами в економіці, науці, техніці, технології, культурі, у соціальних відносинах і суспільній свідомості. Тому вдосконалення професійно-педагогічної освіти має стати джерелом інновацій і кардинальних змін у розбудові нашої держави та українського суспільства. Адже у Законі про освіту чітко прописано: «Метою освіти є всебічний

розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей; формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей; виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу; підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1]. Тому в епоху інформаційно-високотехнологічного суспільства на першому місці має бути людина і не просто людина, а людина освічена і культурна, творча та ініціативна, з високим рівнем професіоналізму і мобільності, а головне, із прагненням навчатися протягом усього життя і перекваліфіковуватись у нових умовах виробництва та освітнього процесу.

За переконаннями М.В. Ганжи [2, с. 174], сучасне суспільство має розробляти такі освітні та культурні стратегії і політику, які би сприяли передачі і збереженню культурних та естетичних цінностей і самобутніх рис, що розвивають і зміцнюють культурне розмаїття світу. Проблема відтворення інтелектуального і національного потенціалу суспільства, яка зумовлює зміни у його змісті і призводить до пошуку інноваційних підходів до підготовки майбутніх фахівців, визначає особливі вимоги до системи професійної підготовки студентів, до розвитку їхньої проектної культури і формування художнього досвіду, тривалий час розглядалась у контексті розвитку освіти і культури [3, с. 5].

У сучасних умовах розвитку суспільства інтеграція освітнього процесу і майбутньої професійної діяльності вимагає цілеспрямовано задавати систему переходів від навчальної до професійної діяльності [4], тому саме компетентнісний підхід є тим пріоритетним напрямом, який орієнтує на навчання, самовизначення, самоактуалізацію, соціалізацію і розвиток індивідуальності [5]. Через це постає проблема формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування під час фахової підготовки та створення педагогічних умов їхньої реалізації в умовах неперервної освіти, оскільки вона має відбуватись упродовж усього навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти з урахуванням наукових підходів (компетентнісного, системного, індивідуального, особистісно орієнтованого) в умовах змішаної форми навчання (очної і дистанційної) та із застосуванням сучасних технологій навчання (інформаційно-комунікаційних, інтерактивних, проєктних тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність, структура, значення компетентнісного

підходу у системі сучасної освіти висвітлені у працях багатьох науковців, таких як Н.М. Бібік, І.І. Драч, О.А. Дубасенюк, С.С. Вітвицька, І.О. Зимня, І.А. Зязюн, Г.А. Ларіонова, О.В. Овчарук, О.І. Пометун, В.Д. Шадрікова, А.В. Хуторський, В.В. Ягупов, І.С. Якиманська та інші. Фундаментальні положення і практичні рекомендації із питань професійної освіти розкриті у працях В. Андріяшина, А. Вихруца, В. Гусєва, М. Деліка, А. Дьоміна, В. Качнева, М. Корця, Г. Левченка, Д. Лазаренка, В. Мадзігона, В. Сидоренка, А. Стахурського, В. Стешенка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, В. Харламенка, М. Ховрича та інших [5]. Питання професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників професійно-технічних навчальних закладів освіти досліджували Р. Гуревич, Й. Гушулей, Д. Закатнов, М. Кадемія, А. Литвин, В. Лозовецька, Л. Лук'янова, Г. Ничкало та інші; особливості формування професійних здібностей робітників сфери обслуговування – І. Жорова; формування художньо-творчих вмій – Н. Котляревська, О. Отич; розвиток особистісно професійних якостей – Н. Вінник та інші [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема формування фахових компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування під час вивчення освітнього компонента «Основи проєктування та моделювання» має потребу у постійному розгляді та вивченні, адже змінюються вимоги сучасного суспільства до освітніх траєкторій, а стрімкий науково-технічний прогрес вносить значні корективи у швидкість та якість оброблення інформації. Тому вивчення основ проєктування та моделювання дозволяє зорієнтувати здобувачів освіти не тільки на пізнання і перетворення світу, на взаємодію із навколишнім середовищем, але і на проєктування нової реальності на основі сучасних концепцій, понять, методів і технологій художнього конструювання та моделювання, на формування свідомого педагога і фахівця із достатнім освітньо-культурним, творчим, комунікабельним, фаховим рівнем, який відповідає вимогам національної освітньої системи і міжнародних стандартів, який має бути конкурентоспроможним на ринку праці. Таким чином, розбудова сучасної системи освіти (професійної, професійно-технічної, фахової (передвищої), позашкільної освіти) потребує створення інноваційного художньо-педагогічного освітнього середовища на основі використання як інформаційно-комунікаційних технологій і конструкторсько-технологічної діяльності, так і на основі компетентнісного підходу під час фахової підготовки педагогів професійного навчання і фахівців сфери послуг, що, у свою чергу, сприятиме формуванню духовної культури, всебічному розвитку здобувачів освіти,

самоствердженню та самореалізації у майбутній професійній діяльності.

Мета роботи – розкриття особливостей формування фахових компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування під час вивчення основ проєктування та моделювання з урахуванням сучасних освітніх вимог.

Виклад основного матеріалу дослідження. У «Національному освітньому глосарії вищої освіти» фахова компетентність визначається як динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну і подальшу навчальну діяльність, є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [7, с. 25]. У дослідженнях Т. Сороки та В. Сопіги [6] узагальнюються такі фахові компетентності, які формуються під час вивчення дисципліни «Основи проєктування та моделювання», а саме [8, с. 43-47]: графічна; проєктно-технологічна; інформаційна; художньо-конструкторська; автономізаційна (прагнення до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, конкурентоспроможності); готовність і потреба навчатися протягом усього життя; володіння засобами самопрограмування і технологіями розвитку психологічних здібностей; комунікативна; володіння технологіями усного та писемного спілкування, зокрема через мережу Інтернет різними мовами; вміння брати участь у дискусії, аргументувати свою думку, будувати розповідь; уміння слухати інших і ставити запитання; володіння вербальними та невербальними засобами спілкування.

Науковці О. Марущак, В. Король та Д. Луп'як здійснили аналіз професійних компетентностей майбутнього вчителя технологій, характерних для здійснення навчально-виробничої діяльності, та виділили такі компетентності [5, с. 89-90]: науково-дослідну, проєктно-конструкторську, виробничо-технологічну, організаційно-управлінську, психолого-педагогічну та інформаційну. На нашу думку, виділеним авторами професійним компетентностям властиве вирішення певного роду професійних завдань і для спеціальності «Професійна освіта» за спеціалізацією «Сфера обслуговування».

Формування фахових компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування під час вивчення дисципліни «Основи проєктування та моделювання» має передбачати такі основні принципи організації процесу навчання: науковість, системність, послідовність, гуманізм, активність, зв'язок теорії і практики, індивідуалізація навчання, контекстність навчання, елективність навчання, доступність, рефлексія власного розвитку [5, с. 90-91].

Окрім того, потрібно врахувати і педагогічні умови, які впливають на формування професійної компетентності майбутнього педагога професійного навчання, а саме: зовнішні (сприятливе середовище, науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу), внутрішні (власний потенціал студента, його індивідуальні особливості), матеріальні (комфортні умови навчання через організацію предметного середовища). Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання доцільно здійснювати на основі загальних положень системного підходу та використання інших науково обґрунтованих підходів, зокрема міжкультурного, діяльнісного, акмеологічного, розвивального [5, с. 91], особистісно орієнтованого (розвиток і саморозвиток особистості з урахуванням її здібностей, нахилів, інтересів, ціннісних орієнтацій і суб'єктного досвіду; створення умов для реалізації та самореалізації особистості; можливість обрання студентами змісту, засобів, методів, форм навчання, що забезпечує їхній особистісний розвиток; варіативність) [9].

Сучасна модель освіти має забезпечити інтеграцію різних способів засвоєння навчального матеріалу на основі взаємодії репродуктивних і творчих його елементів, прагнути до культурної наповненості методів навчання, розвитку механізмів передачі засвоєних культурних норм і цінностей. Найважливішими умовами формування конкурентоспроможної національної економіки на основі чинників інтелектуально-інноваційного розвитку є створення найсучаснішого освітнього середовища, орієнтованого на гармонізацію національних і міжнародних стандартів вищої освіти; інтеграцію до європейського освітнього простору [10, с. 73]. Потрібно створити таке інтелектуально-інноваційне і художньо-педагогічне освітнє середовище, яке б стало «основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями, культурою і державою» [1].

Інноваційне художньо-педагогічне освітнє середовище характеризується такими ознаками: наявність настанов і позитивної мотивації; здійснення цілеспрямованої, систематичної підготовки студентів до опанування знаннями із психолого-педагогічних і професійно орієнтованих дисциплін; формування індивідуально-творчого стилю професійно-педагогічної діяльності; наявність емоційно-сприятливого клімату, взаємостосунків співпраці і співтворчості, діалогового спілкування між викладачами і студентами під час професійної підготовки; створення атмосфери культурно-освітнього середовища, наповненого художньо-мистецьким змістом [11, с. 73].

Ураховуючи вимоги стандарту вищої освіти за спеціальністю «015 Професійна освіта (Сфера обслуговування)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [12], за яким спеціальність 015 Професійна освіта передбачає такі цілі навчання, як підготовка фахівців, здатних здійснювати освітню діяльність із професійної підготовки технічних фахівців, кваліфікованих робітників і працівників сфери торгівлі і послуг (відповідно до ДК 003:2010) підприємств, установ та організацій сфери обслуговування, можна стверджувати, що вивчення освітнього компонента «Основи проектування і моделювання» сприятиме розвитку здатностей до перетворювальної діяльності, використанню інформаційно-комунікаційних технологій, стимулюванню творчого і науково-дослідного пошуку, формуванню відповідальності та самоорганізації у професійній діяльності, розумінню використання отриманих теоретичних знань і практичних умінь із дисципліни у закладах освіти та в установах сфери послуг. Тому метою викладання навчальної дисципліни «Основи проектування і моделювання» є ознайомлення студентів із основними правилами та законами проектування і моделювання виробів у закладах професійної освіти і у виробничій діяльності сфери послуг; сприяння розвитку пізнавальних інтересів і творчих здібностей, потрібних для майбутньої організації навчання у закладах професійної освіти. Основними завданнями вивчення дисципліни є: навчити здобувачів вищої освіти розробляти навчальні/розвивальні проекти, враховуючи всі стадії проектування і розроблення проектно-конструкторської документації; управляти розробленням проектів як у закладах професійної освіти, так і в установах сфери послуг.

Ураховуючи мету і завдання вивчення навчальної дисципліни, здобувач вищої освіти повинен знати: основні поняття, стадії, правила проектування і моделювання у професійній освіті та у виробничій діяльності сфери послуг; вміти: створювати, оформляти та захищати власні проекти, використовуючи правила проектування і моделювання, закони композиції, різноманітні техніки і технології, матеріали; робити рекламу власному виробу, аналізувати рентабельність власної продукції та шукати шляхи її реалізації; навчитися: раціонально розподіляти час на розроблення проектів, максимально використовуючи інформаційні і комунікаційні технології; працювати у команді та керувати навчальними/розвивальними проектами як у закладах професійної освіти, так і в установах сфери обслуговування; проектувати і виготовляти вироби за призначенням, розробляти проектно-конструкторську документацію і захищати власні проекти.

Викладання освітнього компонента «Основи проектування та моделювання» здійснюється

на засадах проектно-технологічного підходу (за О.М. Коберником) із корективами, які стосуються професійного навчання за спеціалізацією «Сфера обслуговування». Наприклад, завдання для практичних занять можуть бути такого змісту:

1) проектування і виготовлення об'єктів (виробів) у закладах профільної середньої, професійної (професійно-технічної), позашкільної освіти для установ сфери послуг (мета: навчитися проектувати вироби, обґрунтовувати вибір і технології для виготовлення комплексного виробу; розробляти рекламні проекти; здійснювати опис виробу згідно з етапами проектно-технологічної діяльності; робити висновки із технічної пропозиції виробу та обґрунтування його виготовлення):

– виготовлення рекламних листівок для відвідувачів готельно-ресторанного комплексу із відповідною символікою або ж вітальних листівок (наприклад до свята 8 Березня, з Днем народження тощо) у різних техніках (скрапбукінг, квілінг, витинанка, айріс фолдінг, вишивка на папері, орігамі, кардмейкінг тощо) з урахуванням освітніх компонент закладів профільної середньої, професійної (професійно-технічної), позашкільної освіти;

– розроблення рекламного проекту (вивіска, логотип, буклет, сайт тощо) освітнього закладу чи окремої спеціальності або ж закладу сфери послуг, дотримуючись вимог, які висуваються до створення відповідних рекламних звернень, та спираючись на уже наявні зразки реклами відповідних закладів (представити фото, рисунки рекламних зразків; провести їхній аналіз, презентувати власну розробку рекламного проекту);

– проектування і виготовлення подарункових сувенірів для відвідувачів готельно-ресторанного комплексу із відповідною символікою установи (квіти, статуетки, органайзери, топіарії тощо) або ж комплексного виробу (із фетру, фоамірану, стрічок, дерева, металу тощо з урахуванням різних технік і технологій) для святкового, тематичного чи ділового оздоблення закладів сфери обслуговування (новорічні іграшки, дизайн інтер'єру до 8 Березня, дитячі розвивальні іграшки для зали очікування, дизайн інтер'єру конференц-зали тощо); оформлення проектно-технологічної документації; представлення, захист та обговорення власного проекту;

2) моделювання об'ємних композицій у закладах профільної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової (передвищої), позашкільної освіти для установ сфери послуг (мета: навчитися використовувати закони композиції під час проектування і моделювання виробів, предметів інтер'єру для закладів сфери послуг; робити висновки із технічної пропозиції виробу та обґрунтування його виготовлення):

– створення об'ємної композиції виробу, предметів інтер'єру (з дерева, металу, картону, фанери,

холодного фарфору, фоамірану, полімерної глини, у техніці декупаж тощо) з урахуванням освітніх компонент закладів профільної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової (передвищої), позашкільної освіти або ж для закладів сфери послуг; оформлення проектно-технологічної документації; представлення, захист та обговорення проекту.

Таким чином, під час вивчення дисципліни «Основи проектування та моделювання» здійснюється формування таких спеціальних (фахових) компетентностей [12]: здатність застосовувати освітні теорії і методології у педагогічній діяльності; здатність керувати навчальними/розвивальними проектами; здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення; здатність використовувати сучасні інформаційні технології і спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище; здатність аналізувати ефективність проектних рішень, пов'язаних з підбором, експлуатацією, вдосконаленням, модернізацією технологічного обладнання та устаткування сфери обслуговування; здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для вирішення професійних завдань у сфері обслуговування; здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці; здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних і прикладних наук; здатність виконувати розрахунки технологічних процесів у галузі; здатність управляти комплексними діями/проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах, за професійний розвиток здобувачів освіти і підлеглих; здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації сфери обслуговування.

Висновки з даного дослідження та подальші перспективи розвідок у даному напрямку. Дослідження питання про формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією «Сфера обслуговування» під час вивчення освітнього компонента «Основи проектування та моделювання», дозволяє стверджувати, що зазначене поняття є ціллію фахової професійно-педагогічної підготовки фахівців, адже містить вимоги до знань, умінь, навичок, норм і цінностей. Під час вивчення основ проектування і моделювання формуються такі фахові компетентності: графічна, проектно-технологічна, інформаційна, художньо-конструкторська, автономії, комунікативна; науково-дослідна, проектно-конструкторська, виробничо-технологічна, організаційно-управлінська, психолого-педагогічна та інформаційна.

Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців

сфери обслуговування під час вивчення дисципліни «Основи проектування та моделювання» має передбачати основні принципи організації процесу навчання (принципи науковості, системності, послідовності, гуманізму, активності, зв'язку теорії із практикою, індивідуалізації навчання, контекстності, елективності, доступності, рефлексії власного розвитку) і науково обгрунтовані підходи (системний, діяльнісний, індивідуальний, акмеологічний, особистісно орієнтований), а також відбуватись із застосуванням сучасних технологій навчання (інформаційно-комунікаційних, інтерактивних, проектних, програмного забезпечення тощо). Отже, врахування вищезазначених аспектів дозволить досягти ефективних результатів у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців сфери обслуговування зокрема та їхньої педагогічної майстерності загалом, а також сприятиме розвитку внутрішнього духовно-морального життя людської особистості, культури і толерантності, творчості і креативності, саморозвитку та самоствердження особистості з урахуванням здібностей, нахилів, інтересів, ціннісних орієнтацій і суб'єктного досвіду. Подальші дослідження ми пов'язуємо з виробленням методичних рекомендацій щодо викладання цієї дисципліни та самостійної роботи здобувачів вищої освіти в умовах змішаного (очного, дистанційного) навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України про освіту / ВВР. 2017. № 38-39. Ст. 380.
2. Ганжа М.В. Потенціал мистецтва дизайну у формуванні художнього досвіду студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21, т. 1. С. 174-177.
3. Фурса О. О. Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис... доктора пед. наук: 13.00.01. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2014. 40 с.
4. Вдовиченко Р.П. Між професійною підготовкою та компетентністю. *Управління освітою (Шкільний світ)*. 2003. № 15-16. С. 2-3.
5. Марущак О., Король В., Луп'як Д. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя технологій. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 7(І). С. 88-91.
6. Сорока Т.П., Сопіга В.Б. Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців сфери обслуговування в процесі вивчення дисципліни «Основи проектування та моделювання». *Вісник Черкаського університету. Серія «педагогічні науки»*. 2019. Вип. 2. С. 133-137.
7. Захарченко В.М. та ін. Національний освітній глосарій : вища освіта. 2-е вид., перероб. і доп.; за ред. В.Г. Кременя. Київ, 2014. 100 с.
8. Гедзик А.М., Коберник О.М., Ткачук С.І., Ящук С.М. та ін. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій: колек-

тивна монографія. Умань: Сочінський М.М., 2017. 280 с.

9. Мироненко Н. Особистісно орієнтоване навчання у процесі викладання дисципліни "Основи проектування та моделювання". *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Вип. 12(1). С. 127-131.

10. Богатирьова Г.А. Культурологічний складник підготовки фахівців сфери туризму та гостинності

в умовах полікультурності. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 35. С. 69-73.

11. Горянський В.В. Концептуальні підходи до формування фахової компетентності в умовах вищої мистецької освіти, зокрема у процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 31, т. 1. С. 71-74.

12. Стандарт вищої освіти за спеціальністю «015 Професійна освіта (Сфера обслуговування)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Наказ МОНУ № 1460 від 21.11.2019 р.).